

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sekä rikosrekisterilain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta.

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä helmikuuta 2012 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sekä rikosrekisterilain ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain muuttamisesta. (HE 1/2012 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tanja Inanen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Elina Setälä, sisäasiainministeriön poliisiosasto

- rikostarkastaja Ari Karvonen, keskusrikospoliisi, edustaen sisäasiainministeriön poliisiosastoa
- kärjätuomari Tiina Nygård, Vantaan kärjäoikeus
- valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- toimialajohtaja Marjatta Syväterä, Oikeusrekisterikeskus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

- keskusrikospoliisi.

Viitetiedot

Lakivaliokunta on aiemmin puitepäättöehdotuksesta neuvoteltaessa antanut lausunnot LaVL 17/2006 vp ja LaVL 6/2007 vp.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikosrekisterilakia ja kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Laeilla pantaisiin täytäntöön jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon

järjestämisestä ja sisällöstä tehty neuvoston puitepäättös.

Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sisältäisi puitepäättöksessä edellytetyt säännökset rikosrekisteritietojen vaihdosta. Laissa säädettäisiin sekä rikosrekisteritietojen säilyttämisestä että luovut-

tamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Koko menettelyn osalta keskeistä olisi yhteistyön tehostaminen siten, että tietoja vaihdettaisiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä sähköisessä muodossa. Säännökset sähköisestä tietojenvaihtojärjestelmästä sisältyvät puitepääöstä täydentävään neuvoston päätökseen eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta.

Täytäntöön pantava puitepääös edellyttää rikosrekisteritietojen toimittamista siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on. Myös nykyisin rikosrekisteritiedot tulee toimittaa tuomitun kansalaisuusvaltioon, mutta uutta aikaisempaan verrattuna on se, että rikosrekisteritiedot on tuomitun kansalaisuusjäsenvaltiossa säilytettävä muiden jäsenvaltioiden oikeusapupyynnöjä varten sellaisina kuin tuomiojäsenvaltio on ne kansalaisuusjäsenvaltioon toimittanut. Tämä velvoite esitetään toteutettavaksi säännöksillä säilytysrekisteristä, joka perustettaisiin puitepääöksessä tarkoitettuja rikosrekisteritietojen luovuttamistilanteita silmällä pitäen. Kansallista rikosrekisterijärjestelmää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Lakiin otettaisiin säännökset myös tuomioistuimen määräämiä sakkorangaistuksia koskevien tietojen luovuttamisesta tuomitun kansalaisuusjäsenvaltioon. Myöskään sakkorekisteriin merkittyjen tietojen osalta kansallista järjestelmää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Laki sisältäisi lisäksi säännökset yksittäisiin pyyntöihin perustuvasta rikostuomioita kos-

kevien tietojen luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Tietoja luovutettaisiin rikosasian käsittelyä varten. Aikaisemmasta poiketen laki mahdollistaisi rikostuomioita koskevien tietojen luovuttamisen toiseen jäsenvaltioon myös yksityisen henkilön omia rikosrekisteritietojaan koskevan pyynnön täyttämiseksi.

Puitepääöksessä tarkoitettu tietojenvaihto tahtuisi jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välityksellä. Suomessa keskusviranomaisena toimisi Oikeusrekisterikeskus, jolla nykyisinkin on keskeinen asema jäsenvaltioiden välisessä rikosrekisteritietojen vaihtoon liittyvässä yhteistyössä.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi rikosrekisterilain muuttamista. Myös rikosrekisterilakiin lisättäisiin säännökset mahdollisuudesta luovuttaa rikosrekisteritietoja toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon yksityisen henkilön itseään koskevan pyynnön täyttämiseksi. Lisäksi muutettaisiin rikosrekisterilain säännöstä rikosrekisteriin merkittävistä tiedoista sekä otettaisiin lakiin nykyistä tarkemmat säännökset rikosrekisteritietojen poistamisesta.

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi puitepääöksen täytäntöönpanoon liittyviä lähinnä teknisiä muutoksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan huhtikuussa 2012, jolloin puitepääös on viimeistään pantava jäsenvaltioissa täytäntöön.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Rikosrekisteriin merkityt tiedot henkilön aiemmista rikoksista ja niistä määrätyistä seuraamuksista ovat tärkeitä rikosasioiden käsittelyssä. Rikosrekisteritietoja vaihdetaan rikosasioiden käsittelyn helpottamiseksi myös Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisessä rikosoikeudelli-

sessä yhteistyössä voimassa olevien kansainvälisten ja unionioikeudellisten velvoitteiden nojalla. Nykyinen yhteistyö ei kuitenkaan ole osoittautunut riittäväksi, sillä tietojenvaihto ei ole säännönmukaista ja luotettavaa. Tämän vuoksi Euroopan unionin neuvosto on vuonna 2009 hyväksynyt puitepääöksen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä (2009/315/YOS). Nyt käsiteltävänä olevassa

hallituksen esityksessä on kyse tämän puitepää-töksen kansallisesta täytäntöönpanosta.

Puitepäättös edistää nykytilaa eri tavoin, sillä rikosrekisteritietojen kattavuus laajenee, kun jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen toimittamista ja säilyttämistä koskevia velvoitteita laajennetaan ja tarkennetaan. Myös tietojenvaihto nopeutuu ja tehostuu, sillä puitepäättös edellyttää tietojen toimittamista välittömästi ja tietoja vaihdettaisiin sähköisessä muodossa ja kooditetuna. Puitepäättöksen täytäntöönpanon myötä Suomi luovuttaa muihin jäsenvaltioihin tietoja myös sakkorekisteristä, mitä nykyisin ei tehdä.

Puitepäättös parantaa esitutkintaviranomaisen, syyttäjien ja tuomioistuinten mahdollisuuksia ottaa muissa jäsenvaltioissa annettuja rikostuomioita huomioon kansallisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä. Tämä on tärkeää jo aiemmin Euroopan unionin neuvoston hyväksymän tuomioiden huomioon ottamista koskevan puitepäättöksen (2008/675/YOS) toimeenpanon kannalta. Kyseinen puitepäättös on Suomessa pantu kansallisesti täytäntöön lainmuutoksilla, jotka ovat tulleet voimaan 15.8.2010. Käsitellessään hallituksen esitystä kyseisen puitepäättöksen kansalliseksi täytäntöönpanemiseksi lakivaliokunta totesi, että toisessa jäsenvaltiossa annetun rikostuomion huomioon ottaminen edellyttää, että kansallisella viranomaisella on tieto kyseisestä tuomiosta ja epäillyn aikaisemmasta rikollisuudesta (HE 261/2009 vp — LaVM 1/2010 vp).

Rikosoikeudellista yhteistyötä koskevia Euroopan unionin puitepäättöksiä on viime vuosina pantu kansallisesti täytäntöön erityisesti niin sanotulla sekamuotoisella täytäntöönpanotavalla. Tässä täytäntöönpanotavassa säädetään puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset Suomessa lakina noudatettaviksi ja lisäksi annetaan puitepäättöksen täytäntöönpanon kannalta asiasisältöisiä säännöksiä. Sekamuotoisen täytäntöönpanotapa on kuitenkin lain soveltamisen ja tulkitsemisen kannalta haastava, min-kä vuoksi valiokunta on katsonut, että sekamuotoiseen täytäntöönpanotapaan on syytä turvautua vain harkitusti (ks. LaVM 7/2010 vp ja LaVM 4/2011 vp). Valiokunta pitää selkeyden

kannalta hyvänä, että nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä puitepäättös ehdotetaan pantavaksi kansallisesti täytäntöön säätämällä asiasta erillinen laki.

Säilytysrekisteri

Puitepäättös edellyttää, että rikosrekisteritiedot toimitetaan siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu on. Lisävelvoitteena nykytilaan on se, että tiedot on kansalaisuusjäsenvaltiossa säilytettävä sellaisina kuin tuomiojäsenvaltio on ne toimittanut ja kansalaisuusvaltion on toimitettava kyseiset tiedot pyynnöstä toisille jäsenvaltioille sellaisina kuin ne on tuomiovaltiosta sille toimitettu. Hallituksen esityksessä tämä velvoite ehdotetaan toteutettavaksi perustamalla rikosrekisterin yhteyteen niin kutsuttu säilytysrekisteri. Lakivaliokunta pitää säilytysrekisteriä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ratkaisuna, sillä tämä mahdollistaa sen, ettei rikosrekisterijärjestelmän perusteita eikä rikosrekisteriin merkittäviä tietoja tarvitse puitepäättöksen johdosta muuttaa. Kun puitepäättösehdotuksesta neuvoteltiin Euroopan unionissa, lakivaliokunta katsoi, ettei puitepäättöksestä saa olla seurauksena kansallisen järjestelmän perusteiden murtuminen (LaVL 6/2007 vp).

Esityksen mukaan säilytysrekisterissä säilytettäisiin toisten jäsenvaltioiden Suomeen toimittamat Suomen kansalaista koskevat tiedot. Siltä osin kuin kyseiset tiedot koskevat seuraamusta, jota vastaava seuraamus merkitään Suomessa rikosrekisteriin, säilytysrekisterin tieto merkittäisiin myös rikosrekisteriin. Tämä ei kuitenkaan koskisi sakkorekisteriä, sillä siihen ei jatkossakaan merkittäisi tietoja Suomen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa tuomitusta sakkorangaistuksesta. Säilytysrekisteriin tulisi joka tapauksessa merkittäväksi sellaisia tietoja, joita ei merkitä rikos- tai sakkorekisteriin. Tällaisia ovat muun muassa tiedot sellaisista seuraamuksista, joita Suomessa ei merkitä rikosrekisteriin, sekä tuomitulta otetut sormenjäljet kuin myös mahdolliset sala- ja lisänimet.

Säilytysrekisteristä luovutettaisiin esityksen mukaan tietoja ensisijaisesti toisille jäsenvaltioille. Lisäksi säilytysrekisterin käyttö mahdol-

listetaan rajoitetusti kansallisiin tarpeisiin, sillä säilytysrekisteriin merkittyjä sakkorangaistustietoja luovutettaisiin syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle vastaavin edellytyksin kuin kyseisille viranomaisille luovutetaan sakkorekisterin tietoja. Näitä tietoja luovutettaisiin myös rikosrekisteriotteelle merkitsemistä varten, kun kyse on rikostaustan tarkistamisesta alaikäisen kanssa työskentelyä varten. Nämä laajennukset ovat perusteltuja. Valiokunta katsoo kuitenkin, että säilytysrekisterin käyttöä kansallisiin tarpeisiin voidaan tästäkin laajentaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan muutkin kuin sakkorangaistuksia koskevat säilytysrekisterin tiedot ovat hyödyllisiä esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle rikosasian käsittelyssä ja niillä voi olla merkitystä myös epäillyn oikeusturvan kannalta. Kyseiset tiedot ovat myös sellaisia, jotka syyttäjät ja esitutkintaviranomaiset saisivat toisesta jäsenvaltiosta oikeusapupyynnön avulla. Ne ovat myös sellaisia tietoja, jotka säilytysrekisteristä luovutettaisiin pyynnöstä toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta katsoo, että säilytysrekisterin tietoja on aiheellista luovuttaa syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle samoin edellytyksin kuin ne voivat saada kyseisiä tietoja oikeusaputeitse. Tiedon saaminen suoraan kansallisesta rekisteristä myös nopeuttaa tietojen hankintaa, millä on merkitystä rikosasioiden kokonaiskäsittelyajan kannalta. Näistä syistä valiokunta ehdottaa säilytysrekisterin käyttöä laajennettavaksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selvitetyllä tavalla. Tarvittavat muutokset on perusteltua toteuttaa nyt käsiteltävänä olevan esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä, vaikka puittepäätöksen täytäntöönpanoaikaa on niukasti jäljellä.

Oikeusrekisterikeskukselta saadun arvion mukaan säilytysrekisterin käytön laajennus jäljempänä ehdotetulla tavalla aiheuttaa muutoksia suunniteltuun tietotekniseen järjestelmään, mutta muutokset voidaan toteuttaa ilman erillistä siirtymäaikaa eivätkä niistä aiheutuvat lisäkulut ole merkittäviä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

3 luku. Suomeen toimitettujen Suomen kansalaista koskevien tietojen säilyttäminen

10 §. Tietojen siirtäminen rikosrekisteriin. Pykälässä säädetään siitä, miltä osin säilytysrekisterin tietoja merkitään rikosrekisteriin. Pykälän 1 momentin mukaan Oikeusrekisterikeskus merkitsee säilytysrekisterin tiedot rikosrekisteriin, jos rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Tämä tarkoittaa tilannetta, jossa toisessa jäsenvaltiossa tuomittu seuraamus vastaa suomalaisen rikosrekisteriin merkittävää seuraamusta.

Yleisperusteluissa esittämänsä viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan jos säilytysrekisterissä on tuomio, jonka osalta rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty, rikosrekisteriin tehdään merkintä siitä, että säilytysrekisteri sisältää tiedot tällaisesta tuomiosta. Kyse voi olla sakkotuomiosta tai muusta rikostuomiosta, jonka seuraamus ei vastaa suomalaisen rikosrekisteriin merkittäviä seuraamuksia. Selvyiden vuoksi momentissa säädetään myös, että jos tuomitusta ei ole muuta merkintää rikosrekisterissä, rikosrekisteriin merkitään lisäksi henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus. Esitykseen sisältyvään 2. lakiehdotuksen 2 §:ään ehdotetaan samalla lisättäväksi uusi 5 momentti, joka mahdollistaa tällaisen merkinnän tekemiseen rikosrekisteriin. Rikosrekisteriin tehtävän merkinnän avulla ne viranomaiset, joilla on oikeus saada säilytysrekisteristä tietoja, voisivat jo rikosrekisteristä nähdä, onko säilytysrekisterissä tietoja, joita voi olla tarpeen pyytää. Rikosrekisterimerkintä helpottaa paitsi kyseisten viranomaisten myös Oikeusrekisterikeskuksen työtä, sillä näin voidaan vähentää Oikeusrekisterikeskukselle tehtäviä säilytysrekisterin tietosisältöä koskevia pyyntöjä. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä myös, että 2. lakiehdotuksen 5 §:ssä säädetään,

että rikosrekisteriin tehtävä merkintä on nähtävissä vain niille viranomaisille, joilla on oikeus saada säilytysrekisterin tietoja.

11 §. Tietojen luovuttaminen säilytysrekisteristä. Pykälässä säädetään säilytysrekisterin tietojen salassapidosta ja siitä, mihin tarkoituksiin Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa tietoja säilytysrekisteristä.

Pykälän 1 momentista ilmenee pääsääntö, jonka mukaan säilytysrekisterin tiedot on pidettävä salassa. Salassapito perustuu siihen, että rikokseen ja niistä tuomittuihin rangaistuksiin liittyvät tiedot ovat arkaluonteisia. Tietojen luovuttamisesta salassapitovelvollisuuden estämättä säädetään pykälän 2—5 momentissa. Lakivaliokunta ehdottaa selvytyden vuoksi, että tämä kirjataan momenttiin nimenomaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle.

Valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 momentti siitä, missä tilanteissa Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa säilytysrekisterin tietoja syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle. Tarkoituksena on, että kyseiset Suomen viranomaiset saisivat säilytysrekisteristä ne tiedot, jotka ne voisivat saada rikosoikeusapupyynnön perusteella toisesta jäsenvaltiosta. Ehdotetun muutoksen vuoksi pykälän muiden momenttien numerointi muuttuu yhtä suuremmaksi.

Säilytysrekisteriin merkitään erilaisia tuomioita koskevia tietoja riippumatta siitä, merkitäänkö tieto rikosrekisteriin tai voitaisiinko vastaavia tuomioita koskevia tietoja merkitä sakkorekisteriin. Säilytysrekisteriin merkitään tietoja myös sellaisista seuraamuksista, joita Suomen rikosoikeusjärjestelmä ei tunne. Lisäksi säilytysrekisteriin merkitään tietoja, joita ei merkitä rikos- tai sakkorekisteriin, kuten tuomitun henkilötodistuksen tyyppi ja numero, tuomitulta otetut sormenjäljet, tuomitun vanhempien nimet, tuomitun mahdolliset sala- tai lisänimet, oheisseuraamukset, turvaamistoimenpiteet ja rikospaikka. Momentin mukaan syyttäjälle voidaan luovuttaa säilytysrekisteriin merkityt 9 §:n

1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 6—11 kohdassa tarkoitettut tiedot. Syyttäjälle ei kuitenkaan luovutettaisi säilytysrekisteriin mahdollisesti merkittyjä sormenjälkitietoja, tuomitun vanhempien nimiä eikä tuomitun sala- ja lisänimiä, sillä niiden luovuttamista ei voida pitää tarpeellisenä syyttäjän tehtävien kannalta. Esitutkintaviranomaiselle voidaan luovuttaa kaikki säilytysrekisteriin merkityt 9 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot eli myös säilytysrekisteriin mahdollisesti merkityt sormenjälkitiedot, tuomitun vanhempien nimet ja tuomitun sala- ja lisänimet.

Koska tarkoitus on, että säilytysrekisterin tietoja luovutetaan syyttäjälle ja esitutkintaviranomaiselle samoin edellytyksin kuin ne voivat saada kyseisiä tietoja oikeusaputeitse, momentissa edellytetään, että tietoja luovutetaan rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin mukaisesti. Tietoja voidaan näin ollen luovuttaa syyttäjälle syytettä, syyteharkintaa ja pakkokeinoasiasa varten (2 kohta) ja esitutkintaviranomaiselle pakkokeinoasiasa varten (5 kohta). Tietojen luovuttamista rajoittaa myös rikosrekisterilain 1 §:n 2 momentti, jonka mukaan rikosrekisterin tietoja luovutetaan rikosoikeudellisten seuraamusten määrittämistä ja täytäntöönpanoa varten.

Oikeus saada edellä tarkoitettuja tietoja säilytysrekisteristä on momentissa ulotettu syyttäjään ja esitutkintaviranomaiseen, sillä käytännössä oikeusapupyynnöjä tekevät pääasiassa kyseiset viranomaiset. Syyttäjä ja esitutkintaviranomainen saisivat kuitenkin momentin mukaan luovuttaa säilytysrekisteristä saamansa tiedot tuomioistuimelle siltä osin kuin ne ovat tarpeen tuomioistuimessa vireillä olevan rikosasian käsittelyä varten. Tiedot voidaan siten luovuttaa harkinnan mukaan tarvittaessa. Tämä voi olla perusteltua esimerkiksi tilanteessa, jossa säilytysrekisterissä on tiedot tuomiosta, jota ei ole merkitty rikosrekisteriin, mutta joka tuomioistuimen tulisi ottaa huomioon. Syyttäjä ja esitutkintaviranomainen harkitsisivat, mitkä tiedot ovat tarpeen vireillä olevan rikosasian käsittelyä varten, ja luovuttaisivat tiedot vain tältä osin. Vireillä olevalla rikosasialla tarkoitettaisiin sekä syyte- että pakkokeinoasioita. Valiokunnan mielestä edellä ehdotettua ratkaisua siitä, että syyt-

täjä ja esitutkintaviranomaiset voivat luovuttaa tiedot tuomioistuimelle, puoltavat tarkoituksen mukaisuussyyt. Näin Oikeusrekisterikeskuksen ei tarvitse luovuttaa tietoja uudelleen samassa asiassa tuomioistuimelle. Tuomioistuin voi tarvita säilytysrekisterin tietoja erityisesti rangaistuksen määräämistä varten, mutta myös pakkoasioita päätettäessä.

Pykälän 4 momentin (HE:n mukaisen pykälän 3 momentin) mukaan Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa säilytysrekisteristä myös sakkorangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja. Tietoja voidaan momentin 1 kohdan mukaan luovuttaa syyttäjälle syyteharkintaa ja esitutkintaviranomaiselle esitutkintaa varten. Edellytyksenä on, että kyseisillä viranomaisilla on vastaava oikeus saada sakkorangaistusta koskeva tieto sakkorekisteristä. Lakivaliokunta ehdottaa, että 1 kohdasta poistetaan maininta syyttäjien oikeudesta saada säilytysrekisteristä sakkorangaistusta koskevia tietoja, koska edellä valiokunnan ehdottama uusi 3 momentti mahdollistaa sen, että syyttäjät saavat myös sakkorangaistusta koskevia tietoja säilytysrekisteristä syyteharkintaa varten. Kohdassa on kuitenkin tarpeen säilyttää maininta esitutkintaviranomaisten oikeudesta saada säilytysrekisteristä sakkorangaistusta koskevia tietoja, jotta esitutkintaviranomaisen tiedonsaantioikeus säilytysrekisterin sakkorangaistusta koskevista tiedoista vastaisi niiden oikeutta saada tietoja sakkorekisteristä. Edellä esitetty merkitsee sitä, että esitutkintaviranomaiset saisivat uuden 3 momentin nojalla sakkorangaistuksia koskevia tietoja rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin mahdollistamassa laajuudessa eli pakkokeinoasioita varten ja 4 momentin 1 kohdan nojalla esitutkintaa varten.

Pykälän 5 momenttiin sisältyvää viittausta on ehdotetun uuden 3 momentin lisäämisen vuoksi tarkistettu.

Lakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että pykälään lisätään uusi 6 momentti, jossa säädetään tietojen luovuttamisesta säilytysrekisteristä säilytysrekisterin otteella ja otteen sisällöstä. Sellaisessa tapauksessa, jossa säilytysrekisteriin merkittyä tuomiota koskeva tieto on merkitty

10 §:n mukaisesti myös rikosrekisteriin, myös tästä tulee tehdä merkintä otteeseen. Säännös on tarpeen erityisesti tuomitun oikeusturvan kannalta, ja sen tarkoitus on estää epäselvyyksien syntyminen siitä, että rikosrekisterin ja säilytysrekisterin tiedot voivat osin olla samoja tuomioita koskevia tietoja.

2. Laki rikosrekisterilain muuttamisesta

2 §. Pykälässä säädetään rikosrekisteriin merkittävistä tiedoista. Lakivaliokunta ehdottaa, että 3 momentin 4 kohta poistetaan tarpeettomana, koska asiasta säädetään voimassa olevan pykälän 1 momentissa. Ehdotetun muutoksen vuoksi pykälän muiden kohtien numerointi muuttuu yhtä pienemmäksi.

Edellä mainitun 3 momentin 4 kohtaan ehdotetun muutoksen vuoksi tulee myös 4 momenttiin sisältyviä viittauksia tarkistaa. Momenttiin on tehty myös vähäinen kielellinen tarkistus.

Edellä yleisperusteluihin ja 2. lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin perusteluihin viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 5 momentti, jonka mukaan rikosrekisteriin tehdään EU-rikosrekisterilain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu merkintä. Kyseessä on merkintä siitä, että säilytysrekisteri sisältää tiedot tuomiosta, jonka osalta rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty. Lisäyksen vuoksi myös johtolausetta tulee tarkistaa.

4 §. Pykälän 2 momenttiin sisältyvää viittausta EU-rikosrekisterilakiin on tarkistettu valiokunnan edellä 2 §:n 5 momenttia koskevan ehdotuksen vuoksi.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään rikosrekisteritietojen luovuttamisesta rikosrekisterin otteella. Valiokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi virkkeellä, jonka mukaan rikosrekisterin otteelle merkitään 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle. Momentissa tarkoitettua tiedossa olisi kyse rikosrekisteriin mer-

kittävästä tiedosta siitä, että säilytysrekisteriin sisältyy tuomiota koskeva tieto, joka ei täytä rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädettyjä vastaavuusedellytyksiä. Valiokunta pitää tietosuojasäilytys- ja tuomittujen tasavertaisen kohtelun varmistamiseksi perusteltuna, että tällainen merkintä on nähtävillä vain niille viranomaisille, joilla on oikeus saada kyseisiä tietoja säilytysrekisteristä.

Voimassa olevan rikosrekisterilain 5 §:n 2 momentissa säädetään Oikeusrekisterikeskuksen mahdollisuudesta luovuttaa tietoja rikosrekisteristä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille kyseisissä pykälissä säädettyihin tarkoituksiin myös konekielisessä muodossa tai tietoteknisen käyttöyhteyden välityksellä. Momenttia on tarpeen tässä yhteydessä täydentää virkkeellä siitä, että 2 §:n 5 momentissa tarkoi-

tettu tieto voidaan luovuttaa vain syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle. Hallituksen esitykseen ei sisälly kyseistä momenttia koskevia muutosehdotuksia, joten valiokunnan ehdottaman muutoksen vuoksi myös johtolauseetta tulee tarkistaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 3. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—7 §
(Kuten HE)

3 luku

Suomeen toimitettujen Suomen kansalaista koskevien tietojen säilyttäminen

8 ja 9 §
(Kuten HE)

10 §

Tietojen siirtäminen rikosrekisteriin

(1 mom. kuten HE)

Jos säilytysrekisterissä on tuomio, jonka osalta rikosrekisterilain 2 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyty, rikosrekisteriin tehdään merkintä, että säilytysrekisteri sisältää tiedot tällaisesta tuomiosta. Jos tuomitusta ei ole muuta merkintää rikosrekisterissä, rikosrekisteriin merkitään lisäksi henkilön nimi, henkilötunnus ja kansalaisuus. (Uusi 2 mom.)

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

11 §

Tietojen luovuttaminen säilytysrekisteristä

Säilytysrekisteriin merkityt tiedot on pidettävä salassa. Tietoja saa kuitenkin luovuttaa säilytysrekisteristä tässä tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä 2—5 momentin mukaisesti.

(2 mom. kuten HE)

Lisäksi Oikeusrekisterikeskus saa luovuttaa syyttäjälle säilytysrekisteriin merkityt 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa sekä 6—11 kohdassa tarkoitetut tiedot sekä esitutkintaviranomaiselle säilytysrekisteriin merkityt 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot rikosrekisterilain 4 §:n 1 momentin mukaisesti. Syyttäjä ja esitutkintaviranomainen saavat luovuttaa säilytysrekisteristä saamansa tiedot tuomioistuimelle siltä osin kuin ne ovat tarpeen vireillä olevan rikosasian käsittelyä varten. (Uusi 3 mom.)

(Poist.) Oikeusrekisterikeskus saa myös luovuttaa (poist.) sakkorangaistuksia ja niiden täy-

täntöönpanoa koskevia (poist.) vastaavia kuin sakkorekisterin otteelle merkittäviä tietoja:

1) (poist.) esitutkintaviranomaiselle esitutkintaa varten, jos (poist.) esitutkintaviranomaisella on vastaava oikeus saada sakkorangaistusta koskeva tieto sakkorekisteristä;

(2 kohta kuten HE:n 3 mom. 2 kohta)

Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa 2—4 momentin mukaisesti, jos tiedot toimittanut jäsenvaltio on asettanut luovuttamisen estäviä ehtoja. (HE:n 4 mom.)

Tiedot säilytysrekisteristä luovutetaan säilytysrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot, joiden saamiseen pyynnön esittäjällä on oikeus, taikka ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Jos tuomiota koskeva tieto on merkitty 10 §:n mukaisesti rikosrekisteriin, Oikeusrekisterikeskuksen tulee tehdä tästä merkintä otteeseen. (Uusi 6 mom.)

12—23 §

(Kuten HE)

2.

Laki

rikosrekisterilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 2 §:n 2 ja 3 momentti, 4 §:n 2 momentti, 4 a §:n 1 momentin 5 kohta, 5 (poist.), 6 ja 8 § sekä 10 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 3 momentti (poist.) laissa 1639/1995, 4 a §:n 1 momentin 5 kohta laissa 1093/1999, 5 § laeissa 1639/1995 ja 1093/1999 sekä 6 § laeissa 955/2011 ja 1206/2011 sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1639/1995 ja 331/2011, uusi 4 ja 5 momentti ja 4 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1093/1999, uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

(2 mom. kuten HE)

Rikosrekisteriin merkitään seuraavat tiedot:

(1—3 kohta kuten HE)

(4 kohta poist.)

(4—12 kohta kuten HE:n 5—13 kohta)

Oikeushenkilöstä ja sille tuomitusta yhteisösakosta merkitään rikosrekisteriin 3 momentin 2, 5 ja 12 kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi yrityksen tai yhteisön nimi, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, rikos, jonka johdosta

oikeushenkilö on tuomittu yhteisösakkoon, sen tekoaika ja yhteisösakon rahamäärä. Tietoa yhteisösakon maksamisesta ei merkitä.

Rikosrekisteriin tehdään myös rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (/), jäljempänä EU-rikosrekisterilaki, 10 §:n 2 momentissa tarkoitettu merkintä. (Uusi 5 mom.)

4 §

Rikosrekisteritietoja luovutetaan pyynnöstä rikosasian käsittelyä varten toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle siten kuin (poist.) EU-rikosrekisterilaissa säädetään sekä vieraan valtion viranomaiselle siten kuin keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen 13 artiklassa määrätään taikka siitä erikseen sovitaan tai säädetään.

4 a §

(Kuten HE)

5 §

Tiedot rikosrekisteristä luovutetaan rikosrekisterin otteella, jossa ovat henkilöstä rekisteriin talletetut tiedot tai ilmoitus siitä, ettei henkilöstä ole merkintää rekisterissä. Oikeushenkilöstä luovutetaan vastaavansisältöinen ote. Jos

tieto päätöksestä on saatu EU-rikosrekisterilain 20 §:n nojalla tai mainitussa laissa tarkoitettusta säilytysrekisteristä, merkitään rikosrekisterin otteelle ne tiedot, jotka voitaisiin tallettaa rikosrekisteriin. Rikosrekisterin otteelle ei kuitenkaan merkitä rikosrekisterissä olevaa tietoa sovelletuista lain säännöksistä, eikä tietoja, joiden merkitsemisen estää toisen jäsenvaltion asettama EU-rikosrekisterilain 9 §:n 4 momentissa tarkoitettu ehto. Rikosrekisterin otteelle merkitään 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto vain, jos rikosrekisterin ote annetaan 4 §:n 1 momentin nojalla syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle.

Oikeusrekisterikeskus voi luovuttaa edellä 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tietoja rikosrekisteristä näissä pykälissä säädettyihin tarkoituksiin myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden välityksellä, jos se on tietojen käyttötarve ja tarvittavat suojatoimet huomioon ottaen perusteltua. Edellä 2 §:n 5 momentissa tarkoitettu tieto voidaan luovuttaa vain syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle. (Uusi 2 mom.)

6, 8 ja 10 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

LaVM 3/2012 vp — HE 1/2012 vp

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Arto Pirttilahti /kesk
vpj.	Lars Erik Gästgivers /r	Kristiina Salonen /sd
jäs.	James Hirvisaari /ps	Jani Toivola /vihr
	Suna Kymäläinen /sd	Kari Tolvanen /kok
	Antti Lindtman /sd	Ari Torniainen /kesk
	Markku Mäntymaa /kok	Kaj Turunen /ps
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	Peter Östman /kd.
	Jaana Pelkonen /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.